

ACADEMIEJAAR 2023-2024

NEDERLANDSE TAAL- EN LETTERKUNDE

1ste Bachelor

Nederlandse Letterkunde I (titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts)

Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts, dra. Maxime Van Steen, prof. dr. Kornee van der Haven, dr. Veerle Uyttersprot, prof. dr. Youri Desplenter

Dit vak biedt een eerste introductie tot de Nederlandse literatuur van de middeleeuwen tot vandaag. Het hoorcollege biedt een globaal overzicht aan de hand van karakteristiek werken, die de studenten op voorhand hebben gelezen. Zo geeft het vak inzicht in de literair-historische en maatschappelijke context mee waarin de besproken werken tot stand zijn gekomen. Ook besteden we aandacht aan de ontwikkeling van genres, literaire stromingen en hedendaagse benaderingen van literatuur. Tot slot gaan we in op welbepaalde passages in de werken, en introduceert het vak de basisbegrippen en -vaardigheden van de studie van de Nederlandse letterkunde. Bij de hoorcolleges hoort een schrijfpdracht die betrekking heeft op de vroegmoderne letterkunde.

In de oefeningensessies staat de analyse van modern proza centraal. Tijdens twee sessies worden in groepen vier moderne romans (ca. 1880-1960) bestudeerd aan de hand van de narratologische begrippen waarmee de studenten tijdens de hoorcolleges hebben kennism gemaakt. De studenten werken voor een van de sessies een deelanalyse uit, die ze in de les aan hun medestudenten voorleggen. Daarna volgt een groepsdiscussie. Bij de oefeningen hoort ook een schrijfpdracht.

Lectuurlijst:

- Radna Fabias, 'aantoonbaar geleverde inspanning' uit *Habitus* (2018)
- Hugo Claus, *Omtrent Deedee* (1963)
- Hella S. Haase, *Oeroeg* (1948)
- F. Bordewijk, *Bint* (1934)
- Cyriel Buysse, *Het gezin Van Paemel* (1903)
(https://www.dbnl.org/tekst/buys009gezi01_01/)
- Nicolaas Beets, (één verhaal uit) *Camera obscura* (1839), ed. Willem van den Berg, Henk Eijssens, Joost Kloek en Peter van Zonneveld. Amsterdam: Athenaeum - Polak & Van Gennep, 1998
(https://www.dbnl.org/tekst/beet005wvan01_01/)
- Elizabeth Maria Post, *Reinhart* (1791), bew. Leonard de Vries. Houten: Agathon, 1988
- Gerbrand Adriaensz. Bredero, *De Spaanse Brabander* (1617), bew. Guus Rekers. Amsterdam: Moussault, 1969

- *Elckerlijc* (eind 15de eeuw), bekijken toneelstuk (50') op DBNL (https://www.dbnl.org/tekst/elc001elck06_v01/elc001elck06_v01_0001.php)
- *Van den Vos Reynaerde* [midden 13de eeuw], te lezen in de vertaling van Ard Posthuma, *Reynaert de vos*. Groningen: Uitgeverij Kleine Uil, 2020 (deze vertaling verscheen eerder - in 2008 - met illustraties van Mance Post. Ook deze versie is geschikt: Ard Posthuma. *Willem Reynaert de vos*. Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Gennep, 2008)

Alle werken zijn in de Faculteitsbibliotheek aanwezig, via de *Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren* (DBNL) te vinden en/of zullen via Ufora ter beschikking worden gesteld. Daarnaast zal een reader worden aangeboden met een bloemlezing van gedichten uit verschillende perioden van de Nederlandse literatuurgeschiedenis.

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen) en niet-periodegebonden (presentatie en medewerking, schrijfpodracht, digitale opdracht)

Uitvoerige toelichting bij alle facetten van dit vak (inhoud, leeslijst, evaluatievormen) zal gegeven worden tijdens het eerste college.

Nederlandse taalkunde I: taalgebruik

(titularis: Ulrike Vogl; lesgevers oefeningen: Liesbet Triest, Roxane Vandenberghe)

1e semester:

- College: maandag 14u30-15u45
- Oefeningen: 2 lesblokken (schrijfvaardigheid en spreekvaardigheid) : les in groepjes – uren en lokalen worden via Ufora en www.taalenletterkunde.ugent.be bekend gemaakt.

In het hoorcollege wordt vooral ingegaan op de zgn. externe geschiedenis van het Nederlands, d.i. de geschiedenis van de Nederlandse taal in haar maatschappelijke context, en er wordt een overzicht gegeven van de hedendaagse verspreiding en het gebruik van het Nederlands.

Onderwijsvorm: Online hoorcollege (in de vorm van 6 kennisclips), aangevuld met online en on campus responsiecolleges.

In de oefeningen van Nederlandse Taalkunde I: Taalgebruik concentreren we ons op taalvaardigheid. Er zijn lessen schrijfvaardigheid en spreekvaardigheid. Bij schrijfvaardigheid ligt de focus op zakelijk schrijven: we bekijken verschillende soorten zakelijke teksten en analyseren de structuur en de stijl ervan. De studenten krijgen zelf een aantal korte schrijfpodrachten, zoals een betogende tekst. Daarnaast moeten de studenten aan de slag met een zelfstudiepakket taalzorg en spelling. Die leerstof wordt getest aan de hand van een examen, waarbij taal- en spelfouten uit een tekst gehaald moeten worden. Ten slotte is er ook een onderdeel woordenschatuitbreiding. Van de studenten wordt verwacht dat ze een portfolio samenstellen met interessante woorden en uitdrukkingen, waarvan ze de betekenis en gebruikscontext moeten kennen. Ook

woordenschatverschillen tussen Belgisch Nederlands en Nederlands Nederlands komen aan bod en worden getest.

Voor spreekvaardigheid ligt de klemtoon op voorbereid spreken. We bekijken de kenmerken van een boeiende, goed gestructureerde presentatie en gebruiken de lessen als oefenmomenten. Daarnaast worden de studenten attent gemaakt op regionale klanken in hun taal en worden ze getraind in het spreken van standaardtaal. Bij wijze van test voor dat onderdeel moeten de studenten een presentatie houden. Het studiemateriaal wordt via Ufora ter beschikking gesteld.

Lesmateriaal:

- Hoorcollege: syllabi en kennisclips worden ter beschikking gesteld op Ufora.
- Oefeningen: syllabus *Taalzorg* moet worden aangeschaft (€5). Andere syllabi en powerpoints worden ter beschikking gesteld op Ufora.

Nederlandse taalkunde I: taalsysteem

(titularis: Timothy Colleman; lesgevers oefeningen: Gauthier Delaby, Arne Dhondt, Roxane Vandenberghe, Anouk Van den Stock)

2e semester:

- Hoorcollege: maandag, 14u30-15u45.
- Oefeningen: 1 lesblok: les in groepjes - uren en lokalen worden via Ufora en www.taalenletterkunde.ugent.be bekend gemaakt.

In het vak Nederlandse Taalkunde I: Taalsysteem wordt een inleiding op de syntaxis van het Nederlands gegeven, waarbij zowel de verschillende woordsoorten aan bod komen als de syntaxis van de enkelvoudige zin en van de nominale constituent.

Onderwijsvorm:

- hoorcolleges
- oefeningensessies in kleine groepen

Lesmateriaal:

- Willy Vandeweghe. *Grammatica van de Nederlandse zin*. Achtste, herziene druk. Antwerpen-Apeldoorn: Garant, 2013.
- Syllabi, oefeningenbundels en aanvullend studiemateriaal worden ter beschikking gesteld via Ufora

Evaluatievorm:

- Schriftelijk examen, zowel praktische ontledingsoefeningen als meerkeuzevragen.

A. Hoorcollege

Lesgever: Dr. Veerle Uyttersprot

In het hoorcollege wordt aangevangen met het overzicht van de literatuurgeschiedenis, dat dan in de volgende jaren wordt voortgezet. In *Nederlandse Letterkunde II* staat de vroegste periode centraal, de middeleeuwse (tot ca. 1550). In de colleges zal er aandacht zijn voor de verschillende literaire genres en auteurs en voor het functioneren van de middeleeuwse literatuur binnen het bredere culturele en maatschappelijke leven van de Lage Landen. Er wordt ook aandacht besteed aan het doorleven van het Middelnederlandse literaire erfgoed en aan de geschiedenis van het onderzoek over historische letterkunde. Het lesmateriaal bestaat uit enkele primaire teksten, PowerPoint-presentaties, lesnotities en een syllabus.

Syllabus: wordt ter beschikking gesteld

Lectuurlijst:

Bij het hoorcollege lezen de studenten zelfstandig vijf Middelnederlandse verhalen:

1. *Karel ende Elegast*
2. *Beatrijs*
3. *Lanseloet van Denemerken*
4. *De borchgravinne van Vergi*
5. *Mariken van Nieumeghen*

- De eerste vier zijn te vinden in het volgende werk:
☞ G. Claassens (ed.) (2018). *Voorbeeldig en vermakelijk vertellen. Zeven Middelnederlandse verhalen uitgegeven en van een inleiding voorzien*. Leuven/Den Haag: Acco
- Voor het vijfde gebruik je deze editie:
☞ D. Coigneau (ed.) (1996). *Mariken van Nieumeghen*. Hilversum: Verloren (Middelnederlandse tekstedities 4; ook te vinden op de *Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren (DBNL)*, <http://www.dbnl.org>)

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen)

B. Oefeningen

Lesgever: Dr. Veerle Uyttersprot

Tijdens de oefeningen *Nederlandse Letterkunde II* werken we in kleinere groepen waarin we enkele Middelnederlandse teksten analyseren in hun oorspronkelijke taal. Allereerst lezen we een Arturtekst: de *Roman van Ferguut*. Vervolgens komt een selectie uit *Der naturen bloeme* van Jacob van Maerlant aan bod.

Tijdens de colleges wordt de nodige aandacht besteed aan de problemen die hedendaagse lezers ondervinden bij het lezen van Middelnederlands. Daarnaast leggen we ons toe op de analyse en de interpretatie van de gelezen teksten en op de context waarbinnen ze functioneerden. De *Ferguut* lezen we als ontwikkelingsroman en we kijken naar de subtiële en soms humoristische manier waarop de middeleeuwse verteller betekenis tot stand brengt. In *Der naturen bloeme* laten we ons verrassen door de middeleeuwse kennis over mens en dier.

Belangrijk bij de werkcolleges is de participatie van de studenten. Via het Ufora leerplatform moeten ze inzichten verwerven en teksten en oefeningen voorbereiden die tijdens de colleges verder worden besproken. Zowel tekstbegrip als interpretatieproblemen komen daarbij aan bod. De voornaamste grammaticale moeilijkheden van het Middelnederlands worden in de lessen behandeld en moeten vervolgens individueel worden ingeoefend via de site *Middelnederlands Digitaal*. Na deze oefenfase komen er in de loop van het semester ook enkele testmomenten onder de vorm van digitale toetsen (Curiostests). Aan het eind van het semester moeten de studenten in staat zijn om volledige tekstfragmenten met behulp van woordenboek en grammatica te vertalen naar modern Nederlands.

Cursusmateriaal:

☞ De *Roman van Ferguut* wordt gelezen in een editie die beschikbaar is via de DBNL: Rombauts E., De Paepe N. en M.J.M. de Haan (eds.) (1982). *Ferguut*. Den Haag: Martinus Nijhoff.

https://www.dbnl.org/tekst/fer001ferq01_01/colofon.php Via de DBNL kan ook een vertaling in modern Nederlands door Willem Kuiper worden geraadpleegd. Die kan voor beginnende lezers van het Middelnederlands helpen voor een goed tekstbegrip. Tijdens de lessen en op het examen wordt echter steeds gewerkt met de Middelnederlandse tekst. Kuiper, W. (2002). *Ferguut of de ridder met het witte schild*. Amsterdam: Athenaeum - Polak & Van Gennep.

https://www.dbnl.org/tekst/fer001ferq05_01/colofon.php

☞ Een selectie uit *Der naturen bloeme* wordt ter beschikking gesteld op Ufora.

☞ Syllabus met een overzicht van de grammaticale moeilijkheden van het Middelnederlands: *Grammatica: Een inleiding in het Middelnederlands* (Ufora)

☞ Enkele artikels met recente wetenschappelijke inzichten over de behandelde teksten (Ufora of via de DBNL)

☞ Powerpoints (Ufora)

Evaluatievormen:

☞ niet-periodegebonden:

- oefeningen op *Middelnederlands Digitaal* (participatie wordt beoordeeld)
- *Curio*stoetsen over lexicale en grammaticale vaardigheden: deze staan op 1/4 van de punten van het oefeningencollege

☞ periodegebonden: (schriftelijk examen): telt voor 3/4 van de punten van het oefeningencollege

2^e Bachelor

Nederlandse letterkunde III

Partim: hoorcollege

Lesgever: Prof. dr. Kornee van der Haven

De hoorcolleges bieden een overzicht van de Nederlandse literatuur van de zeventiende en achttiende eeuw. In de colleges worden de belangrijkste literaire thema's en genres van de periode besproken. Daarbij zal ook de verwevenheid van de literatuur met het vroegmoderne politieke, religieuze en culturele leven aan bod komen, evenals haar relatie tot andere kunstvormen. Het lesmateriaal bestaat uit het overzichtswerk *Nederlandse literatuur in de tijd van Rembrandt* van Riet Schenkeveld-van der Dussen, aanvullende literatuur (De Vries: *Literatuur van de Verlichting*), lesnotities en primaire teksten die via de collegeplank of Ufora beschikbaar worden gesteld.

Literatuur bij het hoorcollege

- Riet Schenkeveld-van der Dussen, *Nederlandse literatuur in de tijd van Rembrandt*, Utrecht: Bijleveld 1994 (selectie van hoofdstukken – beschikbaar via de collegeplank)
- Marleen de Vries, *Literatuur van de Verlichting, 1700-1800*, Amsterdam: (auteur) 2010 (selectie van enkele hoofdstukken, beschikbaar via Ufora).

Primaire literatuur

- Bloemlezing van Nederlandse gedichten 1600-1780 (o.a. Cats, Vondel, Huygens, Van Alphen – beschikbaar via Ufora)
- Joost van den Vondel, *Gysbreght van Aemstel*. Mieke Smits-Veldt (ed.), Amsterdam, Amsterdam University Press, 1994 [1637]
- Justus de Harduwijn, *Den val ende op-stand vanden coninck ende prophete David*, Oscar Dambre (ed.), Antwerpen: De Sikkel, 1928 [1620]
- Joost van den Vondel, 'Het Lof der Zee-vaert', in: Marijke Spies (ed.), *Twee zeevaart-gedichten*, Amsterdam: Noord-Hollandsche Uitgeversmaatschappij, 1987 [1623]
- Elisabeth Maria Post, *Mijn landelijke lier: poëzie en proza van Elisabeth Maria Post*, Bert Paasman (ed.). Amsterdam: Amsterdam University Press, 2006.
- Lucretia van Merken, *Jacob Simonszoon de Rijk*, ed. Lotte Jensen & Tommie van Wanrooij. Nijmegen: Vantilt, 2019 [1774]
- Anton de Kom, *Anangsieh tories*. Amsterdam: Atlas Contact, 2022 [orale overlevering]

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen)

Partim: oefeningen historische letterkunde

Lesgever: Dr. Veerle Uyttersprot

De oefeningen Nederlandse letterkunde III bestaan uit een aantal inhoudelijke werkcolleges, enkele heuristische sessies als voorbereiding op een individuele schrijfpdracht en begeleidingsmomenten bij die schrijfpdracht (individueel en in groep).

De studenten maken kennis met een aantal minder bekende teksten en auteurs uit de zestiende en zeventiende eeuw waarbij de maatschappelijke functie van vroegmoderne literatuur centraal staat (zo staan er bijvoorbeeld geuzenliederen op het programma). In de collegereeks ligt de klemtoon op zelfwerkzaamheid en een kritische ingesteldheid. De studenten moeten op voorhand tekstfragmenten uit de primaire literatuur lezen evenals artikels over de behandelde onderwerpen. Deze teksten worden vervolgens besproken tijdens de werkcolleges.

De studenten maken daarnaast een individuele schrijfpdracht over een auteur of thema uit de behandelde periode. Deze bestaat uit een wetenschappelijke paper van ca. 2700 woorden over een opgegeven thema. Om de studenten te helpen bij de uitwerking hiervan wordt tijdens de oefeningencolleges aandacht besteed aan het opstellen van een concrete onderzoeksvraag, de opbouw van een paper, het zoeken en vinden van bronnen (gebruik bibliotheek en catalogi) en het samenstellen van een bibliografisch apparaat. Verder worden er individuele begeleidingssessies voorzien om de studenten in de gelegenheid te stellen hun onderzoeks- en schrijfproces bij te sturen waar nodig.

Cursusmateriaal:

- Reader met primaire teksten
- Enkele wetenschappelijke artikels over de behandelde teksten.
- Powerpoints over de inhoudelijke werkcolleges

Dit alles wordt ter beschikking gesteld via Ufora. Voor de individuele schrijfpdracht moeten de studenten zelf nog op zoek gaan naar relevant bronnenmateriaal.

Evaluatievorm: permanent: individuele schrijfpdracht + voorbereiding van de begeleidingssessies (50% van de punten); periodegebonden: schriftelijk examen (50% van de punten)

Nederlandse taalkunde II: taalsysteem

(titularis: Timothy Coleman; medelesgever: Anne-Sophie Ghyselen; lesgever oefeningen: Roxane Vandenberghe)

1e semester:

- Hoorcollege op maandag, 14u30-15u45.

- Oefeningen: 1 lesblok: les in groepjes - uren en lokalen worden via Ufora en www.taalenletterkunde.ugent.be bekend gemaakt.

Dit vak wil de kennis van de student uitdiepen op diverse domeinen van het Nederlandse taalsysteem, meer bepaald de fonetica/fonologie, morfologie, lexicale semantiek, en de structuur van de samengestelde zin. Het hoorcollege bestaat uit drie modules. De eerste module, die voortbouwt op de stof die werd aangereikt in 'Nederlandse Taalkunde I: Taalsysteem', behandelt de syntaxis van de samengestelde zin, inclusief de woordvolgorde ervan. De tweede module is een inleiding in de fonetiek en fonologie van het Nederlands. De derde module behandelt het woord als eenheid van vorm en betekenis (woordvorming, lexicale semantiek). Het oefeningengedeelte bestaat uit begeleide oefeningen bij verschillende onderwerpen uit het hoorcollege, met name (i) de functionele en positionele ontleding van samengestelde zinnen en (ii) fonetica en fonetisch schrift.

Onderwijsvorm:

- hoorcolleges en aparte oefeningensessies in kleine groepen

Studiemateriaal:

- Willy Vandeweghe. *Grammatica van de Nederlandse zin*. Achtste, herziene druk. Antwerpen-Apeldoorn: Garant, 2013.
- Syllabi over fonetiek/fonologie en over woordvorming worden ter beschikking gesteld via Ufora
- Oefeningen, aanvullende slides en illustraties worden ter beschikking gesteld via Ufora.

Nederlandse taalkunde II: taalgebruik

(Titularis: Anne-Sophie Ghyselen; lesgevers oefeningen: Liesbet Triest, Roxane Vandenberghe)

2de semester

- College: maandag 14u30-15u45
- Oefeningen: 2 lesblokken (schrijfvaardigheid en spreekvaardigheid) : les in groepjes – uren en lokalen worden via Ufora en www.taalenletterkunde.ugent.be bekend gemaakt.

Verkenning van de verticale stratificatie van het hedendaagse Nederlands, dwz de variatie in het Nederlands – dialect, omgangstaal, tussentaal, (sub)standaard – en van processen als dialectnivellering, dialectverlies, (de)standaardisering en demotisering.

In de oefeningen van Nederlandse Taalkunde II: Taalgebruik wordt net zoals bij Nederlandse Taalkunde I: Taalgebruik gefocust op taalvaardigheid. In het onderdeel schrijfvaardigheid ligt de klemtoon op academisch schrijven. De studenten werken tijdens het semester aan een academische paper over een taalkundig onderwerp. Tijdens interactieve oefensessies in kleine groepen gaan we dieper in op de inhoud en structuur van academische teksten en op de stilistische eigenschappen van academisch taalgebruik. Bovendien worden zakelijke stijl en taalzorg nog herhaald in enkele geïntegreerde redigeeroefeningen. In de component spreekvaardigheid richten we ons vooral op spontaan spreken. Tijdens interactieve oefensessies in kleine

groepen schaven we verder aan spreektechniek, uitspraak, articulatie en taalgebruik, met als doelstelling dat studenten er uiteindelijk in slagen spontane standaardtaal te hanteren en verzorgd te spreken tijdens debatten en andere spreekoefeningen.

Leermateriaal:

- Hoorcollege: reader met artikelen wordt ter beschikking gesteld via Ufora
- Oefeningen: syllabi en oefeningen worden ter beschikking gesteld via Ufora

Evaluatievorm:

- Hoorcollege: mondeling examen
- Oefeningen: permanente evaluatie (o.a. academische paper)

Nederlandse letterkunde IV [titularis: Prof. dr. Yves T'Sjoen]

(Lesgevers: Prof. dr. Yves T'Sjoen en dra. Maxime van Steen)

2^e semester

Hoorcollege + oefeningen moderne literatuur (poëzie)

Van Alphen tot Van Bastelaere, van de pruikentijd tot de postmodernen. Twee eeuwen poëziegeschiedenis van Nederland en Vlaanderen (1800-2000)

Het hoorcollege presenteert een chronologisch opgebouwd kaderverhaal van twee eeuwen Nederlandstalige poëziegeschiedenis met commentaren bij afzonderlijke gedichten. In het episodisch verhaal komen de krachtlijnen en ontwikkelingen in de poëzie van de vroege negentiende eeuw tot het postmodernisme én beyond postmodernism van de late twintigste eeuw en begin eenentwintigste eeuw aan bod. Het overzicht schetst een beeld van canonieke dichters en hun poëtische denkbeelden, literaire groeperingen en tijdschriften, poëtische discussies en in zoverre relevant voor het brede verhaal ook markante ontwikkelingen op prozagebied.

Van opmerkelijke figuren, die daarom niet altijd tot de literaire canon worden gerekend, worden gedichten geselecteerd en besproken. In het overzichtscollege is sprake van Verlichting en Classicisme, romantiek en realisme, naturalisme en symbolisme, modernisme en neoclassicisme, traditie en experiment (jaren vijftig en zestig van de twintigste eeuw), neorealisme en neoromantiek, taalautonomistische experimenten, maniërisme en postmodernisme/postpostmodernisme.

In de context van de collegereeks wordt per groep een gevalstudie uitgewerkt over de poëzie van Nic van Bruggen (1938-1991). De studenten lezen de gedichten in een kritische leesuitgave.

Met het oog op de individuele tekstanalyse (paper) maakt de assistent de studenten vertrouwd met analysemodellen en technisch jargon voor (moderne) poëzie aan de hand van de bespreking van gedichten in de syllabus en het studieboek *Op poëtische wijze* van Van Alphen et al.

Werkvorm: hoorcollege, zelfstandig en groepswork

Evaluatievorm: groepspresentatie, permanent (creatief leesverslag + zelfstandige paper) + periodegebonden (schriftelijk en mondeling examen)

De studenten lezen, naast de editie met poëzie van Nic van Bruggen (groepswork en creatief leesverslag) respectievelijk het zelfstandig werk (niet in klasverband besproken dichtbundels van de literatuurlijst), met het oog op het schriftelijk examen de volgende zeven bundels:

Lectuurlijst:

Nog te bepalen

De meeste bundels zijn beschikbaar in de DBNL. De teksten worden beschikbaar gesteld op UFORA.

Oriënterende lectuur:

- *Van 'Arm Vlaanderen' tot 'De voorstad groeit'. De opbloei van de Vlaamse Literatuur van Teirlinck-Stijns tot L.P. Boon (1888-1946)*, M. Rutten en J. Weisgerber (red.), Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1988.
- Jacqueline Bel, *Bloed en rozen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1900-1945*, Bert Bakker, Amsterdam, 2015.
- Hugo Brems, *Altijd weer vogels die nesten beginnen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1945-2005*, Bert Bakker, Amsterdam, 2006.
- Willem van den Berg en Piet Couttenier, *Alles is taal geworden. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1800-1900*, Bert Bakker, Amsterdam, 2009.

Alle studenten lezen:

- Ernst van Alphen, Lizet Duyvendak, Maaïke Meijer, *Op poëtische wijze. Een handleiding voor het lezen van poëzie*, Coutinho, Bussum, 1996.
- Teksteditie *Als nachten vol zon. Gebundelde gedichten (1977-1989)* van Nic van Bruggen, Els van Damme en Yves T'Sjoen (ed.), nawoord Y. T'Sjoen, Wølf, Antwerpen 2021.
- Syllabus: *Van Alphen tot Van Bastelaere, van de pruikentijd tot de postmodern. 200 jaar poëziegeschiedenis van Nederland en Vlaanderen 1800-2000*, Wølf, Antwerpen 2021 [herziene editie].

3^e Bachelor

Nederlandse taalkunde III: Taalgebruik

(Titularis: Anne-Sophie Ghyselen)

1e semester: woensdag, 16u-19u

Werkcollege over de positie van het Nederlands als taal tussen andere talen in België / Vlaanderen.

Trefwoorden: status van het Nederlands in België/Vlaanderen; meertaligheid; globalisering; taal & identiteit; taal & emancipatie.

Doel: studenten inzicht laten verwerven in de veranderende status van het Nederlands ten opzichte van andere talen, in een context van globalisering en toename van het aandeel 'anders'taligen in de Vlaamse / Belgische bevolking.

Met de Belgische/Vlaamse taalwetgeving is geprobeerd om de spanningen tussen Nederlandstaligen en Franstaligen niet te laten ontsporen. Daarom focust die regelgeving vrijwel exclusief op de verhouding tussen Nederlands en Frans. In België/Vlaanderen worden ondertussen door honderdduizenden mensen vele andere talen gesproken, als eerste of als tweede taal: het prestigieuzere Engels naast Marokkaans-Arabisch, Turks, Pools, enz. Wat betekent dat voor de positie van het Nederlands in Vlaanderen en Brussel? Moet het Nederlands nog meer beschermd worden tegen die 'vreemde' talen? Of moet de regelgeving net meer ruimte creëren voor het gebruik van die 'nieuwe' talen in onderwijs, administratie, enz.?

Subthema's: Belgische taalwetgeving / Vlaamse taaldecreten, domeinverlies, ELF - English as a Lingua Franca, Engels als derde administratieve taal, Europees taal/talenbeleid, Frans in Vlaanderen, meertaligheid, Nederlands als deel van een inburgeringstraject, Nederlands / Nederlandstalig onderwijs in Brussel, taal en emancipatie, taal en identiteit, talentellingen, territorialiteitsprincipe vs personaliteitsprincipe.

Evaluatievorm:

mondeling examen

Nederlandse taalkunde III: taalsysteem

(Titularis: Timothy Coleman)

2e semester: maandag, 17u30-20u15

Het vak heeft een taalhistorische invulling. Na een inleiding over de externe geschiedenis van het Nederlands, wordt uitgebreid ingegaan op de zgn. interne geschiedenis, d.w.z. op de belangrijkste (types van) veranderingen die zich in de verschillende componenten van het Nederlandse taalsysteem hebben

voltrokken sinds het (vroege) Middelnederlands en op de mechanismen van taalverandering die aan die veranderingen ten grondslag liggen.

We bekijken achtereenvolgens de fonologie, morfologie en syntaxis van het Nederlands vanuit diachroon perspectief. Aan bod komen zowel "grote" veranderingen die een belangrijke impact hebben gehad op de organisatie van het Nederlandse taalsysteem (bv. veranderingen in het Nederlandse vocalisme, deflexie, fixatie van de woordvolgorde) als voorbeelden van "kleine" veranderingen die zich veeleer in een niche van het taalsysteem hebben afgespeeld (bv. het ontstaan of verdwijnen van individuele syntactische constructies). Er is onder meer ook aandacht voor geografische variatie in oudere taalstadia en voor het aandeel van verschillende oude regionale taalvariëteiten in de moderne Nederlandse standaardtaal.

Een belangrijke doelstelling van het opleidingsonderdeel is dat studenten de verworven kennis en inzichten kunnen aanwenden bij het begrijpen en approximatief dateren en lokaliseren van oude teksten. Een deel van de colleges is dan ook gewijd aan de taalkundige analyse van concrete historische teksten van uiteenlopende aard (ambtelijke teksten, persoonlijke brieven, wetenschappelijk proza, enz.)

Evaluatievorm:

schriftelijk examen

Afrikaans: Taal- en letterkunde (Titularis: Timothy Colleman ; medelesgever: Yves T'Sjoen en Martina Vitackova)

1e semester: Woensdag 13-15:45u

Het vak biedt een kennismaking met het Afrikaans en de Afrikaanse letterkunde in hun maatschappelijke en historisch-culturele context. In het onderdeel Taalkunde (drie colleges) komen aan bod: een korte geschiedenis van Zuid-Afrika en Namibië; het ontstaan en de evolutie van het Afrikaans (en de variëteiten ervan); sociolinguïstische en taalpolitieke aspecten van het huidige Zuid-Afrika als meertalige natie. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan actieve en passieve (schriftelijke) taalvaardigheid, zodat de studenten onder meer in staat zijn om (eenvoudige) zinnen te vertalen van het Nederlands naar het Afrikaans en andersom (drie colleges). In het onderdeel Letterkunde (vijf colleges), wordt een overzicht geboden van de ontwikkeling van de literatuur in het Afrikaans van de negentiende eeuw tot heden. In het overzichtscollege wordt ingegaan op enkele belangrijke teksten die behoren tot de canon van de (moderne) Afrikaanse literatuur.

Werkvorm:

- hoorcollege
- zelfstandig werk: bundel artikelen (voor Taalkunde) en studieboek (voor Letterkunde) lezen. Lectuur (en bespreking) van een dichtbundel en/of een verhalenbundel/roman.

Dit gevorderd opleidingsonderdeel is gewijd aan auteurs, stromingen, literaire thema's en genres die geanalyseerd en gesitueerd worden, zowel uit de oudere Nederlandse literatuur als uit de moderne periode. De studenten worden grondig vertrouwd gemaakt met het behandelde oeuvre evenals met methoden en technieken om het betrokken werk te analyseren.

Het vak omvat twee onderzoekstrajecten (werkcolleges), waaruit de studenten er één kiezen. De docenten geven in de eerste les toelichting bij de manier waarop de studenten voor hun bijdrage(n) aan het werkcollege zullen worden geëvalueerd (paper, mondelinge presentatie). Ook lectuurlijsten en werkafspraken worden tijdens de inleidende lessen doorgenomen.

1. Een ecokritische benadering van het vroegmoderne hofdicht voor een breed publiek (tentoonstelling)

Lesgevers: Prof. dr. Kornee van der Haven en dra. Caroline Baetens

Sinds de zeventiende eeuw wordt het Nederlandse landschap gekenmerkt door polders, dijken en windmolens, maar ook door luxueuze landhuizen en tuinen. Vroegmoderne dichters reflecteerden in hun poëzie vaak op dat door de mens vormgegeven landschap. In dit college staat het poëtische genre van het hofdicht centraal, waarin tuinen en landhuizen worden beschreven en verheerlijkt in relatie tot hun omgeving. De gedichten zijn op die manier nauw verbonden met het 17^e-eeuwse landschap van tuinen, duinen en polders

In deze collegereeks bestuderen we samen een van de vroegste hofdichten, *Dapes Inemptae of De Moufeschans* (1619/1621), waarin de tuin en omgeving van Zeeuws-Vlaanderen worden beschreven door predikant en botanicus Petrus Hondius. In die tekst komt de beschrijving en idealisering van het landschap samen met geschiedschrijving en ideeën over botanie en geneeskunde. De casus vormt het vertrekpunt om kritisch te reflecteren op wat er wordt verteld en wat er wordt verzwegen over de relatie van tuineigenaar en auteur tot de niet-menselijke natuur in het hofdicht. Welke beweegredenen liggen ten grondslag aan de aanleg van een tuin en het schrijven van een hofdicht? Hoe wordt er gekeken naar het oorspronkelijke landschap dat moet wijken voor de tuinen? Hoe wordt botanische import vanuit de koloniën gepresenteerd?

We zullen tijdens de colleges samen onderzoeken welk verhaal we met zeventiende-eeuwse literatuur kunnen vertellen vanuit de huidige context van ontbossing, klimaatopwarming en verlies van biodiversiteit. Hiervoor bestuderen we de teksten vanuit het theoretisch kader van de ecokritiek en reflecteren we vanuit het hedendaagse milieubewustzijn op de tekst van Hondius (en vice versa). Via een lessenreeks wordt een kader meegegeven van waaruit de studenten zelf aan een eigen onderzoek werken in begeleiding van de lesgevers. Dat onderzoek resulteert in een tentoonstellingsopdracht: de studenten bereiden een expositie voor in het atrium van de faculteitsbibliotheek waarbij het hofdicht en de tuincultuur ecokritisch worden belicht. Daarnaast schrijven de studenten een bijhorende catalogustekst, die dus georiënteerd is op het geëxposeerde materiaal (een object, foto's, manuscripten, enz.).

Evaluatievorm: participatie, mondelinge presentatie, paper (catalogustekst)

2. Traditie en actualiteit in hedendaagse literatuur: het werk van Ilja Leonard Pfeijffer

Lesgever: Prof. dr. Lars Bernaerts

Aan de hand van het werk van Ilja Leonard Pfeijffer reflecteren we in dit college over traditie, intertekstualiteit, moderniteit en actualiteit in hedendaagse literatuur. We stellen de vraag hoe hedendaagse literatuur enerzijds waardevol geacht cultureel materiaal (zoals de literaire canon) overdraagt en anderzijds de maatschappelijke problemen van deze tijd (bv. migratie, massatoerisme, klimaatcrisis, coronacrisis) aankaart.

Pfeijffer bouwt in zijn romans, gedichten en theaterwerk voort op antieke teksten, mythologie en de literaire canon. Tegelijk is hij een van de meest uitgesproken literaire commentatoren van de problemen van onze tijd, gaande van de migratie- en vluchtelingenproblematiek tot de impact van het massatoerisme en de coronacrisis. Zijn werk omarmt zowel de traditie als de moderniteit, maar bekritiseert beide ook. Om die dynamiek te doorgronden, lezen we het werk van Pfeijffer in dialoog met de literaire traditie: hoe verwerkt de roman *Rupert* (2002) het modernistische gedicht *The Waste Land* van T.S. Eliot; hoe zet de recente novelle *Monterosso mon amour* (2022) Thomas Manns *Der Tod in Venedig* in; wat maakt Pfeijffer van Anne Franks *Het achterhuis* in zijn theaterstuk *Achter het huis* (2018) of van Connie Palmens *De wetten* in *Het ware leven, een roman* (2006)? We onderzoeken in een selectie van teksten tevens welke actuele thema's ze benaderen door middel van de literaire traditie.

Dit vak plaatst de Nederlandse literatuur in een vergelijkend, internationaal perspectief. De cursus zet aan tot kritische reflectie over de maatschappelijke actualiteit en over hedendaagse literatuur. Verder sluit de cursus aan bij actuele debatten over de omgang met traditie (bv. de canondiscussies) en moderniteit. De lessen bestaan uit besprekingen van en klasdiscussies over de geselecteerde casussen. In de introductielessen wordt een inleiding tot Pfeijffers oeuvre aangereikt, alsook een leeskader van theorie over traditie en intertekstualiteit. Daarna geven de studenten in groepjes een presentatie over een casus. In de presentaties vergelijken ze een werk van Pfeijffer met een werk uit de "traditie". De presentatie mondt uit in een werkstuk.

Evaluatievorm: participatie, mondelinge presentatie, paper

Nederlandse Letterkunde VI (titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts)

Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts en dr. Saartje Goby

Dit college biedt een overzicht van de prozaontwikkeling van 1820 tot heden. Van de behandelde periodes wordt eerst de extraliteraire context onderzocht, dan de literaire context en tot slot worden typische prozateksten behandeld. Meer bepaald gaat het om:

- Romantiek en realisme (ca. 1820 – 1870): Conscience, Bergmann, Loveling
- Voorloper moderne literatuur (ca. 1860-1880): Multatuli
- Naturalisme en symbolisme (ca. 1880-1918): Emants, Van de Woestijne
- Interbellum (1918-1940): Van Bruggen, Walschap
- Laatmodernisme, neo-avantgarde, postmodernisme en laatpostmodernisme (1940-heden): Hermans, Mutsaers, Peeters

Alle studenten lezen een selectie tekstfragmenten en vier romans (o.v.): Multatuli's *Max Havelaar* (1860), Gerard Walschaps *Houtekiet* (1939), Willem Frederik Hermans' *Nooit meer slapen* (1966) en Hagar Peeters' *Malva* (2015). Bij de start van het college krijgen de studenten precieze informatie over de lectuurlijst, de syllabus en het examen.

In de oefeningensessies verdiepen de studenten de leerstof door kennismaking met de secundaire literatuur (sessie 1, o.v.), door de bespreking van literaire tijdschriften (sessie 2) en door een discussie over een gelezen roman (sessie 3).

Evaluatievorm: mondeling examen, participatie/presentatie tijdens de oefeningen, werkstukken

Seminarie Nederlandse letterkunde (titularis: Prof. dr. Kornee van der Haven)

Dit gevorderd opleidingsonderdeel wil de student een grondig wetenschappelijk inzicht verschaffen in de specifieke eigenschappen van Nederlandstalige literaire teksten en in het historisch functioneren van literatuur. Het vak leert studenten ter voorbereiding van de bachelorpaper zelfstandig een literatuurwetenschappelijk onderzoek uit te voeren en hierover te rapporteren. In inleidende bijeenkomsten in het eerste semester krijgen de studenten algemene informatie over heuristiek, methodologische kwesties en de formulering van een onderzoeksvraag.

Voor de keuze van een onderzoeksvraag is er een aantal thema's geformuleerd om de studenten op weg te helpen. Afhankelijk van de gekozen onderzoeksvraag worden de studenten hierna in de tweede helft van het eerste semester in kleinere groepen verdeeld, op basis van het tijdvak en het literaire genre dat in hun onderzoek centraal staat. Tijdens de bijeenkomsten die daarop volgen, rapporteren de studenten over de vorderingen van hun onderzoek. De lesgevers geven telkens advies vooraf en feedback bij de mondelinge en schriftelijke verslaggeving. Dit vak versterkt zodoende ook de academische taalvaardigheid. In de loop van het tweede semester verzorgen de studenten een presentatie over het verloop van hun onderzoek en de voorlopige uitkomsten.

1. *Nederlandstalige literatuur van de renaissance tot de verlichting (ca. 1560-1800)*

Lesgever: Prof. dr. Kornee van der Haven

Studenten mogen zelf een onderwerp voorstellen, of kiezen uit een lijst met suggesties. Denk aan onderwerpen als: historisch toneel en mensenrechten, de omgang met natuur in vroegmoderne lyriek, of consumptie in komedies. Een meer uitgebreide lijst kun je opvragen bij de lesgever.

Er mogen ook voorstellen gedaan worden over de moderne poëzie vanuit een maatschappijkritisch perspectief (bijv. raakvlakken tussen lyriek en activisme).

Evaluatievorm: niet-periodegebonden (referaat, voorbereidend op bachelor-paper)

2. *De hervertelling van het Oosten. 1001 nacht en andere 'Arabische' invloeden in de Nederlandse literatuur*

Lesgever: Prof. dr. Lars Bernaerts

In 2020 publiceerde Kader Abdolah, de Nederlandse schrijver die in 1988 uit Iran vluchtte, zijn hervertelling van *De vertellingen van 1001 nacht*. De verhalen over djinns, kaliefen, zeemansavonturen, betoverende locaties en sprekende dieren blijven tot vandaag de verbeelding prikkelen, en dat niet enkel in kinderboeken. In het seminarie werpen we eerst een blik op de complexe geschiedenis van de door Sheherazade vertelde verhalen. Vervolgens focussen we op drie kernfacetten: het oriëntalisme (de Oosterse stereotypen), de complexe en betekenisvolle vertelstructuur (Sheherazade is een ingebedde verteller die vertelt om te overleven) en de avonturenplots. Met die focus gaan we na hoe de verhalen worden ingezet en bewerkt in de moderne Nederlandse literatuur. Dat levert inzicht op in zowel cultuurtransfer en culturele stereotypen als de internationale inbedding van de Nederlandse literatuur. Wie aan dit seminarie deelneemt, schrijft een bachelorproef binnen dit domein. De bachelorproef kan een vergelijkende studie zijn van een bewerking (bv. door Abdolah of Rodenko), een onderzoek naar oriëntalistische stereotypen, een onderzoek naar een personage als Alladin of Sindbad in werk van Brakman, Van Brederode, Dhondt of Michiels. Of de bachelorproef kan vertelstructuur en verteldynamiek onderzoeken vanuit het perspectief van *De vertellingen van 1001 nacht*.

Evaluatievorm: niet-periodegebonden (referaat, voorbereidend op bachelor-paper)

Master

Moderne Nederlandse Letterkunde I (Prof. dr. Yves T'Sjoen)

1^e semester

Tendensen en breukmomenten in zestig jaar poëzie in Nederland en Vlaanderen

Na een panoramisch overzicht van markante tendensen na de Tweede Wereldoorlog ligt de focus op enkele actoren en teksten in de poëzieproductie van Nederland en Vlaanderen. Er worden dichtbundels centraal gesteld die op een manier het poëzielandschap hebben bepaald of die tot de literaire canon van de literatuur in Nederland en/of Vlaanderen worden gerekend.

In het college worden periodeconcepten en literaire stromingen/tendensen besproken. Er zal met name aandacht zijn voor taalgerichte poëzieopvattingen zoals die onder meer aan bod komen in het werk van Hans Faverey en Gerrit Kouwenaar. Ook neodadaïstische, nieuw-realistische, neoromantische, maniëristische en postmoderne tendensen worden uitvoerig belicht.

In het college wordt onder meer gebruik gemaakt van:

- 'Opener dan dicht is toe'. *Poëzie in Vlaanderen 1965-1990*. H. Brems en D. de Geest (red.), Acco, Leuven/Amersfoort, 1991.
- Hugo Brems, *Altijd weer vogels die nesten beginnen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1945-2005*. Bert Bakker, Amsterdam, 2006.
- Geert Buelens, *Van Ostaijen tot heden. Zijn invloed op de Vlaamse poëzie*, Vantilt/Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, Nijmegen/Gent, 2001.
- Thomas Vaessens en Jos Joosten, *Postmoderne poëzie in Nederland en Vlaanderen*, Vantilt, Nijmegen, 2003.

Voor de individuele paper analyseren de studenten teksten uit onderstaande leesedities:

- Nic van Bruggen, *Gebundelde gedichten (1974-1987)*. Antwerpen, 2019.

Werkvorm: hoorcollege

Evaluatievorm: periodegebonden (mondeling examen) en zelfstandig werk.

Moderne Nederlandse Letterkunde II (titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts)

Lesgever: Prof. dr. Lars Bernaerts

De doorwerking van de avant-garde in de naoorlogse Nederlandse literatuur

2^e semester

De historische avant-garde, die we onder andere kennen van het verbeeldingsrijke surrealisme, het flitsende futurisme en het absurde dadaïsme, kreeg in de literatuur van de Lage Landen maar moeilijk voet aan de grond,

op enkele belangrijke uitzonderingen na. In de decennia na de Tweede Wereldoorlog liggen de zaken anders en schrijven tal van auteurs zich in een avant-gardetraditie in. Die traditie wil breken met de traditie, ziet kunst en leven als één, is antiburgerlijk en valt zowel maatschappelijke als literaire conventies aan. Naast en na de golf van avant-garde in de poëzie (de Vijftigers) experimenteren ook prozaschrijvers in die traditie van de historische avant-garde. Bert Schierbeeks' *Het boek ik* (1951), C.C. Krijgelmans' *Messiah* (1961) en Ivo Michiels' *Het boek alfa* (1963) vernieuwen de roman radicaal; in de jaren zestig en zeventig schrijft Lucienne Stassaert experimenteel, lyrisch proza en ontwikkelt Lidy van Marissing een montagetechniek die de lezer de ogen moet openen. De avant-garde heeft in die periode haar promotoren (bv. Paul de Vree, Paul Rodenko en Jan Walravens) en haar tegenstanders (bv. Gerard Walschap), haar inspiratie- en publicatiekanalen: vertalingen, tijdschriften, uitgeverijen en kunstkringen.

Terwijl er van die 'infrastructuur' de voorbije decennia weinig overblijft, verhouden auteurs zich ook in de recente periode tot de avant-garde. Huub Beurskens en Stefan Hertmans schrijven aanvankelijk verstild proza in de lijn van het expressionisme; Peter Holvoet-Hanssen treedt in de sporen van Van Ostaijen; schrijver en beeldend kunstenaar Michael Tedja laat zich door het dadaïsme en de pop art inspireren; Peter Verhelst en Jan Lauwereyns vinden een intermediale, fragmentarische en zelfbewuste vorm voor gebeurtenissen uit hun leven.

In het college construeren we zo 'een' verhaal van de neo-avant-garde. We traceren hoe de avant-garde in de Nederlandse literatuur voortleeft aan de hand van enkele centrale ideeën en typische technieken uit de avant-garde: montage, minimalisme, lyrisch proza, de integratie van kunst en leven en 'deferred action' (d.i. de idee dat de *neo*-avant-garde de avant-garde a.h.w. pas echt begrijpt door ze te herhalen). De avant-gardetheorieën van Peter Bürger, Hal Foster, Rosalind Krauss en Marjorie Perloff dienen als leidraad.

Studenten worden via discussies en mini-essays uitgenodigd om hun eigen interpretaties te presenteren en stelling in te nemen. Ook de examenvorm is gericht op kritische en zelfstandige reflectie over de gelezen teksten, over de doorwerking van de avant-garde en over de relatie tussen kunst en leven.

Lectuurlijst:

De studenten lezen naast enkele essays en kortere prozateksten een selectie uit de volgende romans/ teksten (o.v.):

- Freddy de Vree, *A pollen in the air* (1970)
- Lucienne Stassaert, *Het stenenrijk* (1973)
- Mark Insingel, *Posters* (1974)
- Lidy van Marissing, *De omgekeerde wereld* (1976)
- Huub Beurskens, *De leguaan* (1979)
- Peter Holvoet-Hanssen, *De vliegende monnik* (2004)
- Peter Verhelst, *Voor het vergeten* (2018)
- Jan Lauwereyns, *Gehuwde rotsen* (2021)
- Michael Tedja, *Hosselen* (2009)

Tijdens de eerste bijeenkomst worden de leeslijst, de inhoud, het verloop en de vereisten van het vak in detail toegelicht. Aan het begin van de collegereeks wordt ook een selectie van theoretische teksten ter beschikking gesteld.

Werkvorm: hoor- en werkcollege

Evaluatievorm: mondeling examen, schrijfpodricht

Nederlandse letterkunde: oudere periode I (titularis: Prof. dr. Youri Desplenter)

(Lesgever: Prof. dr. Youri Desplenter)

1^e semester

Reynaerts historie (ca. 1400): het West-Vlaamse, 'postmoderne' en 'nihilistische' vervolg op Van den vos Reynaerde (ca. 1260)

In het voorbije jaar was *Van den vos Reynaerde* (ofte 'de *Reynaert*') een aantal keer in de media, onder meer omdat dat dertiende-eeuwse dierenepos deel uitmaakt van de *Canon van Vlaanderen* en omdat de bekendste medioneerlandicus van de Lage Landen, Frits van Oostrom, er naar aanleiding van zijn emeritaat een boek aan wijdde (*De Reynaert. Leven met een middeleeuws meesterwerk*). In dit mastercollege gaan we evenwel in op wat we in moderne bewoordingen een *sequel* kunnen noemen, *Reynaert II* of *Reynaerts historie*. Dat werk ontstond minstens een eeuw na het origineel, maar grijpt er in grote mate op terug én breidt er vooral een volstrekt uniek, door sommigen een 'postmodern' en 'nihilistisch' genoemd vervolg aan. In de internationale literatuurgeschiedenis is *Reynaert II* belangrijker geworden dan *Reynaert I*: het werk werd verschillende malen gedrukt en zo opgepikt door de Duitse literaire traditie waar Goethe er uiteindelijk gebruik van maakte voor zijn *Reineke Fuchs* (1794).

Dit opleidingsonderdeel bestaat in de eerste plaats uit zes hoorcolleges waarin de lesgever tekst en context van *Reynaert II* zal toelichten. Het gaat daarbij onder meer om een inleiding tot het middeleeuwse dierenverhaal in het algemeen en dat over de vos in het bijzonder, een korte terugblik naar *Reynaert I*, de ontstaans- en functiecontext van *Reynaert II*, analyse van een aantal kenmerkende tekstpassages en het *Nachleben* van *Reynaert II*. Op die manier wordt het verhaal van verschillende zijden belicht, telkens gebaseerd op de meest recente secundaire literatuur. Elke week bereiden de studenten zich voor door verplichte, geleide lectuur van een artikel in verband met het facet dat in het daaropvolgende college op het menu zal staan (= portfolio). De zes hoorcolleges vormen zo de basis voor wat er daarna op het programma staat. Bij het begin van het semester zal de lesgever de studenten een (niet-exhaustieve) lijst van onderwerpen bezorgen in verband met de meest uiteenlopende aspecten van *Reynaert II*. Een van die thema's, of een eigen topic, werken ze uit tot een paper, waarvan ze de onderzoeksvraag en de opzet kort na de helft van het semester aan de medestudenten presenteren.

Evaluatievorm: niet-periodegebonden evaluatie (presentatie, portfolio en paper)

Nederlandse Letterkunde: Oudere periode II

(Lesgever: Prof. dr. Kornee van der Haven)

2^e semester

Kolonialisme en Nederlandse literatuur in de vroegmoderne tijd (1600-1800)

Portugal en Spanje achterna, zet de Nederlandse Republiek zich aan het begin van de zeventiende eeuw op de wereldkaart. Met de oprichting van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (1602) en de West-Indische Compagnie (1621) wordt de Republiek even de protagonist in de internationale handel – niet toevallig valt dit samen met de Gouden Eeuw. Deze reizen brengen Nederlandse koop- en scheepslieden al vroeg in contact met onbekende landen, volken en culturen. Dit gaat samen met een stortvloed aan (imaginaire) reisverhalen, dagboeken en koloniale romans. Het onbekende wordt door de Republiek geïnventariseerd, geanalyseerd en in grote mate geproduceerd: niet alleen zijn slechts weinig reisbeschrijvers ook echt in de koloniën geweest, veelal is de koloniale Ander een leeg vlak waar fantasieën en vooroordelen op worden geprojecteerd.

Aanvankelijk wordt de koloniale Ander beschreven in termen van verwondering en afschuw, zoals bijvoorbeeld duidelijk wordt uit de bekende 'Afrikaanse Brieven' van Willem van Focquenbroch in diens *Afrikaense Thalia* (1678). Afrikanen worden clichématig voorgesteld als halve duivels, primitief, vaak naakt en sprekend of zingend in onbekende, luide en barbaarse klanken. Decennia later ontstaat het beeld van de vreedzame wilden, vrij van maatschappelijke verdorvenheid en één met de natuur – een beeld dat met name in de Verlichting populair zal worden met het concept van de 'edele wilde' (bijvoorbeeld in *Reinhart* van Post uit 1791). Tegelijk echter, wordt de representatie van de koloniale Ander steeds meer ingezet om koloniale wanpraktijken te legitimeren.

De veranderende beeldvorming van het koloniale Andere, of dit nu personen, gebruiken, dieren of landstreken betreft, werd en wordt in hoge mate bepaald door de culturele en ideologische context waarin die beeldvorming tot stand komt. De postkoloniale kritiek van de afgelopen decennia heeft geprobeerd om het koloniale discours van de vroegmoderne tijd beter te doorgronden en van daaruit ook de culturele stereotypieën die verbonden zijn met racisme en nationalisme vandaag beter te begrijpen. Belangrijke denkers wat dat betreft zijn Edward Said en Homi Bhabha, maar ook literatuurwetenschappers als Stephen Greenblatt hebben uitgebreid geschreven over de invloed van culturele en literaire representaties op het koloniale denken. In dit seminarie zullen enkele van de concepten die deze denkers aanreiken (zoals de Ander, oriëntalisme, de mythe, het miraculeuze ['wonder'] en bezit ['possession']) nader worden toegelicht om te bezien in hoeverre die concepten ons kunnen helpen om de koloniale achtergronden van de Nederlandstalige vroegmoderne literatuur beter te begrijpen.

In enkele inleidende colleges behandelen we eerst de koloniale geschiedenis van de Nederlanden (1600-1800), om vervolgens te kijken naar de verschillende genres die beschrijvingen van het Andere mogelijk maakten – hierbij ligt de nadruk op de tragedie, het reisverhaal en de roman. Het is daarna de bedoeling om de bovengenoemde dynamiek in het schrijven over de koloniën aan de orde te laten komen. Aan hand van het werk van enkele invloedrijke auteurs op het terrein van de (post)koloniale literatuur- en cultuurstudie (Said, Greenblatt, Barthes, Certeau) worden verschillende analytische kaders geïntroduceerd die van belang zijn om

de representatie van het onbekende in de vroegmoderne Nederlandse literatuur te bestuderen. Aan de hand van begrippen die de studenten ontleen aan een van de in de colleges besproken theoretische teksten, analyseren zij in de tweede helft van de cursus zelfstandig een literair werk uit de zeventiende of achttiende eeuw. Op basis van dit onderzoek formuleren zij vervolgens een stelling die in de les verdedigd wordt. Deze argumentatie wordt gevolgd door een tegenargumentatie van een medestudent. Een confrontatie over de verschillende standpunten in het debat over koloniale literatuur staat in deze colleges centraal en de studenten oefenen daarmee meteen enkele retorische technieken die een scherpere profilering in academische discussies mogelijk maken.

Literatuur

Primair

- Willem Ysbrandsz Bontekoe, *Journael ofte Gedenckwaerdige beschrijvinghe* (1646)
- Jan de Marre, *Batavia* (1740)
- Onno Zwier van Haren, *Agon, sulthan van Bantam, treurspel* (1769)
- Petronella Moens, *Aardenburg of de onbekende volksplanting in Zuid-Amerika* (1817)

Theoretisch (steeds enkel de introductie of een selectie van hoofdstukken):

- Roland Barthes, *Mythologies* (1957)
- Michel de Certeau, *The writing of history* (L'écriture de l'histoire) (1975)
- Stephen Greenblatt, *Marvelous Possessions: The wonder of the New World* (1991)
- Homi Bhabha, *The Location of Culture* (1994)

Evaluatievorm: presentatie in de les; mondeling examen

Talen en Literaturen van Zuid-Afrika

(Lesgevers: Prof. dr. Timothy Coleman & Prof. dr. Yves T'Sjoen)

1^e semester

Dit gespecialiseerde vak is bestemd voor studenten die het Ba3-vak 'Afrikaans: Taal- en Letterkunde' hebben gevolgd of de erin beoogde competenties op een andere manier hebben verworven en die hun kennis over de taalkunde en letterkunde van het Afrikaans, in relatie tot de andere talen en literaturen van Zuid-Afrika, verder willen uitdiepen. Het vak bestaat uit twee workshops van zes weken, één met taalkundige en één met letterkundige focus. Het thema van de taalkundige workshop is 'Afrikaans als contacttaal' – we gaan in op het debat over het Afrikaans als creooltaal maar ook op de relaties tussen het Afrikaans en de Afrikatalen van Zuid-Afrika en op de grote invloed van het Engels op het hedendaagse informele Afrikaans. In de letterkundige workshop wordt een nog te bepalen thema uit de Afrikaanstalige letterkunde uitgewerkt. Studenten schrijven twee werkstukken: (i) een uitgebreidere paper met focus op taalkunde óf letterkunde, naar keuze, waarin verslag wordt gedaan van een eigen literatuur- of empirisch onderzoek dat aansluit bij het overkoepelende

thema van de workshop en (ii) een korte schrijfpdracht voor de andere subdiscipline (bv. commentaar op een artikel of stelling, leesrapport, enz.).

De studenten bereiden op basis van onderzoeksbevindingen een referaat voor dat een hoofdstuk is van de bachelortaak.

Professionele Nederlandse taalvaardigheid

(Titularis: Ulrike Vogl; lesgever: Kaat Opdenacker)

2e semester (2 lesblokken per week op dinsdagochtend)

Het doel van de lessen is om je taal- en tekstbeheersing in de moedertaal professioneel te verfijnen. Professionele Nederlandse taalvaardigheid bestaat uit de onderdelen Schrijfvaardigheid en Spreekvaardigheid. In schrijfvaardigheid ligt de nadruk op journalistieke, creatieve en beroepsgerichte genres (bv. interviewartikel, recensie, sollicitatiebrief, wervende tekst). In het onderdeel spreekvaardigheid krijg je verschillende opdrachten (o.a. interview, betoog + debat, sollicitatiegesprek), waarin de nadruk ligt op spontaan standaardtaalgebruik en retoriek. Deze onderdelen worden gegeven in kleine groepen in de vorm van oefeningensessies. Elk jaar proberen we een of twee gastsprekers uit te nodigen, die hun professionele ervaringen vanuit het werkveld met ons delen (bv. een journalist van De Standaard of een copywriter).

Lesmateriaal: via Ufora

Evaluatie:

permanente evaluatie (ca. 5 opdrachten spreken en 5 opdrachten schrijven, o.a. interviewartikel, sollicitatiebrief en -gesprek, populariserend schrijven, recensie, wervende tekst)

Nederlandse taalkunde: het hedendaagse Nederlandse taalsysteem

(Titularis: Ulrike Vogl)

1e semester (maandagochtend)

Allee, amai, hoor, goh, hola, çava - wij (sprekers van het Nederlands) gebruiken ze allemaal: de zogenaamde interjecties of tussenwerpsels. In dit opleidingsonderdeel staan vorm en functie van dit woordsoort centraal; bovendien zal aandacht worden besteed aan de (semantische) ontwikkeling van interjecties (bijv. van interjectie naar begroetingsformule of van interjectie naar evaluatief adjectief) en aan regionale en sociale variatie.

De studenten zullen een klein empirisch onderzoek uitvoeren naar één aspect van interjecties in het Nederlands. De resultaten zullen worden gepresenteerd in een wetenschappelijke paper (3000 à 5000 woorden). Bovendien zullen studenten zowel hun onderzoeksopzet alsook eerste resultaten presenteren (posterpresentatie). Er bestaat de mogelijkheid om in duo te werken aan het onderzoek. Er kan worden

gewerkt met bestaande grote corpora zoals OpenSONAR en er bestaat de mogelijkheid om te werken met het DIRT-corpus (*Dutch in Reality-TV*) van de afdeling Nederlands.

Werkvormen:

In dit vak worden online hoorcolleges (theoretisch-methodologische inleiding) gecombineerd met online en on campus werkcolleges en presentaties van casestudy's door studenten (1 presentatie over onderzoeksvoorstel en 1 presentatie van eerste resultaten in de vorm van een wetenschappelijke poster); daarnaast staan begeleide zelfstudie & zelfstandig werk (lezen van relevante literatuur, verzamelen en transcriberen van data, uitvoeren van eigen empirisch onderzoek) centraal.

Lesmateriaal:

Materiaal wordt ter beschikking gesteld via het leerplatform; drukkosten voor de wetenschappelijke poster A1 €15 à 20.

Evaluatievorm:

Werkstuk (= wetenschappelijke paper), presentaties (= 1 presentatie van het onderzoeksvoorstel (vooraf opgenomen pp met ingesproken audio + mondelinge toelichting), 1 wetenschappelijke poster van de eerste resultaten + mondelinge toelichting, 1 transcriptietaak), participatie; 50% werkstuk, 40 % presentaties, 10% participatie

Nederlandse taalkunde: taalkundige analyse van historische teksten

(Titularis: Timothy Coleman)

2e semester

Heel lang is de studie van de historische ontwikkeling van het Nederlands nogal eenzijdig een beschrijving gebleken van de ontwikkeling van het Nederlands naar een/de standaardtaal toe. Dat had te maken met de aard van de bronnen (exclusief geschreven) en met de heersende taalideologie: het leek een evidentie dat elke natie een standaardtaal zou ontwikkelen en daarom werd gefocust op die ontwikkelingen en verschijnselen die hebben bijgedragen aan de standaardtaal zoals we die vandaag kennen. Dat het oudere Nederlands uitgesproken regionaal gekleurd was, heeft daarbij altijd wel de nodige aandacht gekregen. Dat het oudere Nederlands ook bijzonder veel *sociaal* gekleurde variatie vertoonde, bleef echter grotendeels buiten beeld. Daar is de jongste twintig jaar verandering in gekomen met de opkomst van de historische sociolinguïstiek. In dit vak maken we kennis met de historische sociolinguïstiek als brede, internationale discipline, en gaan we na wat dat onderzoeksperspectief voor het Nederlands kan betekenen. Aan de hand van artikelen over een aantal casestudy's, gaan we na welke bronnen we kunnen gebruiken om te reconstrueren hoe mensen van verschillende rangen en standen echt spraken in de 16e, 17e, 18e, 19e, en eerste helft 20e eeuw, de periode dus waarvoor we niets dan geschreven bronnen hebben om ons te documenteren. Het vak is in dubbel opzicht complementair met het Ba3-vak 'Nederlandse Taalkunde III: Taalsysteem': de nadruk ligt op het Nederlands van de vroegmoderne periode in plaats van op het Middelnederlands en meer op sociale variatie dan op regionale variatie.

Evaluatievorm:

De studenten schrijven in de loop van het semester een korte paper, alleen of in een kleine groep van twee of drie (richtlengte: 2000 woorden per persoon). Daarvoor zijn er grosso modo drie mogelijkheden:

- (i) een verslag van een kleinschalig eigen onderzoek naar één specifiek grammaticaal of lexicaal fenomeen in een materiaalverzameling als het *Brieven als Buit*-corpus
- (ii) een historische en sociale situering van en een bespreking van het taalgebruik in één specifieke historische tekst
- (iii) een kritische reflectie op een bestaande historisch-taalkundige studie

Op het mondelinge examen geven de studenten eerst een korte presentatie (5 à 10 minuten) over de paper en die wordt nadien verder besproken, tegen de achtergrond van de stof die we in de colleges hebben gezien.

Scoreverdeling: 50% paper, 50% mondeling examen met presentatie en bespreking van de paper

Nederlandse taalkunde: het hedendaagse Nederlandse taalgebruik

(Titularis: Ulrike Vogl)

2e semester

Begrippen zoals *verfransing*, *asielzoeker*, *nultolerantie*, *woke*, *Roetpiet*: wie gebruikt ze waarom, in welke teksten en met welk effect? Draagt de manier waarop we schrijven en spreken over taal en maatschappij bij tot de maatschappelijke in- en uitsluiting van sprekers? Wie bepaalt wat er gezegd kan worden over variëteiten, over sprekers van variëteiten en bepaalde groepen in de maatschappij?

In de eerste helft van het semester zullen we ons verdiepen in de mogelijkheden die de 'Kritische Discoursanalyse' biedt om publieke debatten kritisch te belichten en te plaatsen in een brede historische, politieke en maatschappelijke context. Na een theoretische en methodologische inleiding zullen de studenten kennis maken met recent onderzoek, bv. naar het discours over het Engels in het hoger onderwijs.

In de tweede helft van het semester zullen studenten zelf een kleine discours-analytische studie uitvoeren rond een maatschappelijk relevant thema in het Nederlandse taalgebied. De resultaten zullen worden gepresenteerd in een wetenschappelijke paper (3000 à 5000 woorden). Bovendien zullen studenten zowel hun onderzoeksoptzet (online) alsook eerste resultaten presenteren (on campus). Er bestaat de mogelijkheid om in duo te werken aan het onderzoek.

Evaluatievorm

Werkstuk, participatie